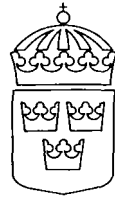

Regeringens proposition

1992/93:73

om verksamheten vid Försvarets datacenter

Prop.
1992/93:73

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 29 oktober 1992.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Anders Björck

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att regeringen får bemyndigande att överlåta statens tillgångar och skulder i Försvarets datacenter till ett statligt eller privat ägt aktiebolag och att myndigheten i anslutning härtill läggs ned.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 oktober 1992

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg

Föredragande: statsrådet Björck

Proposition om verksamheten vid Försvarets datacenter

1 Inledning

Efter viss försöksverksamhet bildades den 1 juli 1974 en särskild myndighet (prop. 1974:75, bet. 1974:FöU21, rskr. 1974:192) för en samordnad datadrift främst vid myndigheter inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde. Myndigheten, som lydde direkt under regeringen och benämndes Försvarets datacentral, fick till uppgift att på uppdragsbasis svara för driften av myndigheternas datamaskiner och tillgodose behovet av datamaskinkapacitet för administrativ databehandling samt administration och underhåll m.m. av bl.a. terminaler och linjer för kommunikation mellan uppdragsgivarna och myndighetens egna datamaskiner. Den huvudsakliga uppgiften skulle vara att driva ett antal s.k. stordatorer. Myndigheten fick en styrelse och organiserades på ett antal regionala driftenheter.

Datacentralens verksamhet utvidgades år 1981 till att omfatta även systemutveckling och systemunderhåll. Syftet härmed var att minska myndigheternas behov av externa konsulter på dataområdet. Den nya verksamhetsinriktningen motiverade att myndighetens namn ändrades till Försvarets datacenter år 1987.

Försvarets datacenter har sedan den 1 juli 1991 en ny organisation som, förutom av en chef och en styrelse, består av ett huvudkontor och sex regionkontor. Av myndighetens totala omsättning på 237 miljoner kronor (budgetåret 1991/92) utgjorde driftuppdragen och konsultuppdragen vardera ca 40 %, medan resten, eller ca 20 %, avsåg utbildningsuppdrag och förmedlingsuppdrag i samband med försäljning av program- och maskinvara m.m. Huvuddelen av driftuppdragen utförs vid tre stordatorcentraler i Stockholm, i Arboga resp. i Karlstad. Dessutom svarar Försvarets datacenter för driften av ett tjugotal mindre anläggningar i uppdragsgivarnas lokaler. Stordatorerna har förnyats och utvecklats under åren och är därför fullt moderna.

Myndighetens verksamhet skall vara ekonomiskt självbärande och bedrivs i konkurrens med andra leverantörer på dataområdet till lägsta möjliga kostnader för uppdragsgivarna. Verkskapitalet i myndigheten uppgick den 30 juni 1992 till knappt 50 miljoner kronor.

I juni 1991 beslutade regeringen att bemyndiga chefen för Försvarsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av totalförsvarets ledningsorganisation och myndighetsstrukturen inom Försvarsdepartementets verksamhetsområdet (dir. 1991:44). Utredningen, som antagit namnet Utredningen (Fö 1991:04) om lednings- och myndighetsorganisationen för försvaret (LEMO), har i en delrapport den 28 september 1992 om Försvarets datacenters verksamhet redovisat sina överväganden och förslag beträffande myndigheten. Utredningen har samrått med Överbefälhavaren, Försvarets materielverk och Försvarets datacenter, vilka därvid lämnat förslaget utan erinran.

I det följande tar jag upp frågan om en ny verksamhetsform m.m. för de uppgifter som nu ankommer på Försvarets datacenter.

2 En ny verksamhetsform

Mitt förslag:

- Statens tillgångar och skulder i Försvarets datacenter överläts till ett statligt eller privat ägt aktiebolag. I anslutning härtill läggs myndigheten ned.
- Regeringen bemyndigas att genomföra överlåtelsen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt.

Skälen för mitt förslag: Användningen av ADB inom försvarsmakten under det senaste årtiondet har inneburit en tyngdpunktsförskjutning från stordatordrift mot nya system med en decentraliserad struktur som bygger på omfattande kommunikation mellan systemen och generella operativsystem med bredare tillämpningsområden. Denna utveckling innebär att beläggningen på datacentrets stordatorer successivt kommit att minska för att – som det kan bedömas nu – vara avvecklad vid 1990-talets slut. Samtidigt har myndighetens konsultverksamhet utvecklats, främst med avseende på systemutveckling och teknikutredningar. För närvarande får Försvarets datacenter ca hälften av försvarsmaktens konsultuppdrag vad gäller administrativa system.

Datateknikens utveckling har vidare inneburit att samma tekniska komponenter och system kommit till användning på en mängd områden som tidigare ansetts vara naturligt avgränsade. Inte minst de starkt ökade möjligheterna att kommunicera mellan olika system har bidragit till integrerade tillämpningar av tekniken. Som utredningen framhåller har försvarsmakten som användare dessutom ett uppenbart intresse av att knyta samman olika slag av informationsteknologiska system. Skillnaden mellan administrativa system och realtidssystem är numera heller inte lika stor. I likhet med utredningen anser jag därför att avgränsningen av datacentrets verksamhetsområde till att avse enbart administrativa ADB-system inte längre är ändamålsenlig.

Framöver skulle således Försvarets datacenter komma att i allt mindre

omfattning verka som den stödmyndighet för dator drift som var meningen från början. Myndigheten skulle i stället komma att behöva tillhandahålla konsultstöd och andra tjänster, och detta på de villkor och förutsättningar i övrigt som gäller på den konkurrensutsatta marknaden. Om myndigheten skall kunna vidareutvecklas och erbjuda tjänster som är av intresse för försvarsmakten, måste därför verksamheten breddas och teknikkunskaper fördjupas.

Utredningen gör den bedömningen att det är fördelaktigt för försvarsmakten om myndighetens verksamhet i fortsättningen drivs i aktiebolagsform med anknytning till ett konsult- eller industriföretag. En sådan ordning medför enligt utredningen den fördelen att tydliga ansvarsförhållanden uppkommer mellan försvarsmakten och bolaget och att försvarsmakten bör kunna dra bättre nytta av konkurrensen mellan olika leverantörer vid sin upphandling av datatjänster. Utredningen pekar också på att ett samgående med ett redan etablerat företag medför en angelägen förstärkning av kompetensen på området och att försvarsmakten därmed långsiktigt kan erbjudas kvalitativt högtstående tjänster.

Jag delar utredningens bedömning att försvarsmaktens intressen bäst tillgodoses om aktiebolagsformen väljs som associationsform för verksamheten. Riksrevisionsverket har i en översyn av konkurrensutsatt verksamhet hos förvaltningsmyndigheterna rekommenderat att bolagsformen bör kunna övervägas för Försvarets datacenter (rapport 1992-08-31). Jag anser således att verksamheten bör bedrivas i aktiebolagsform.

Vid ställningstagandet till frågan om verksamheten lämpligen bör bedrivas i aktiebolagsform, måste man beakta möjligheterna till sekretess och säkerhetsskydd. Här har regeringen i 5 § förordningen (1981:421) om säkerhetsskyddet vid statliga myndigheter ålagt myndigheterna en skyldighet att förbinda utlämnandet av uppgifter till en organisation, ett företag eller till någon annan enskild med sådant förbehåll rörande totalförsvaret eller rikets säkerhet som anges i 14 kap. 9 eller 10 § sekretesslagen (1980:100). Om det föreligger ett kontraktsförhållande skall, enligt samma föreskrifter, utlämnandet även förbindas med de avtalsrättsliga villkor som behövs till skydd för uppgifterna. Överbefälhavaren och Rikspolisstyrelsen har utfärdat närmare föreskrifter och allmänna råd beträffande säkerhetsskyddet kring upphandling och arbete för statens behov som med hänsyn till rikets säkerhet skall hemlighållas. Mot denna bakgrund anser jag att det från säkerhetsskyddssynpunkt inte föreligger några hinder mot att föra över myndighetens verksamhet till ett aktiebolag.

Av betydelse i sammanhanget är också de krav som man måste kunna ställa på den som skall driva verksamheten. Som utredningen påvisat behöver ett ägarföretag ha en god ekonomisk stabilitet. Ägaren måste dessutom kunna utföra sekretesskyddade uppgifter och på olika sätt kunna medverka till stöd för försvarsmaktens krigsorganisation. Behovet av stabilitet och kontinuitet i affärsutbytet mellan ägarföretaget och försvarsmakten kan också behöva säkerställas genom långsiktiga avtal.

Jag anser att det finns goda möjligheter för såväl statligt som privat ägda företag att tillgodose dessa krav. Lämpliga intressenter bör enligt min mening finnas bland konsult- och industriföretagen i branschen. Innan slutlig

ställning kan tas till frågan om ägarskapet, måste emellertid närmare kontakter tas med tänkbara köpare. När en överlåtelse av tillgångarna och skulderna i Försvarets datacenter kan genomföras på godtagbara villkor, bör regeringen ha möjlighet att besluta om en sådan överlåtelse.

Regeringen bör därför bemyndigas att så snart som möjlig överlåta statens tillgångar och skulder i myndigheten till ett lämpligt statligt eller privat ägt aktiebolag. Därvid utesluter jag inte att – i vart fall under en övergångstid – ett nytt statligt aktiebolag bildas för ändamålet, eller att staten blir delägare i ett nytt bolag. Snarast efter överlåtelsen bör Försvarets datacenter läggas ned. Bemyndigandet för regeringen bör också innefatta möjligheten att avyttra de aktier som staten kan komma att äga under genomförandet av förändringen.

I samband med förändringarna måste tillgångar och skulder – bl.a. pensionsskulden – samt förpliktelseerna i det statliga trygghetssystemet i myndighetens verksamhet utvärderas. Även möjligheterna för personalen vid myndigheten att få anställning hos den nye ägaren behöver klarläggas.

Utgångspunkten för reformen är i första hand att få till stånd en mer ändamålsenlig verksamhetsform, inte att åstadkomma besparingar. Det bör i sammanhanget påpekas att verksamheten hittills har gett ekonomiskt överskott. Därför delar jag utredningens uppfattning att en utgångspunkt bör vara att de anställda vid myndigheten erbjuds anställning i ägarföretaget.

De spørsmål som nu nämnts samt frågan om det behövs en särskild organisation för avvecklingen av Försvarets datacenter kräver ytterligare beredning och överväganden. Jag avser att senare föreslå regeringen att bemyndiga mig att tillkalla en särskild utredare för dessa uppgifter. Utredaren bör få i uppdrag att genomföra nödvändiga förberedelser och förhandlingar inför bolagiseringen. Detta innefattar förslag till erforderliga författningsändringar m.m. och behandlingen av frågan om myndighetens arkiv. Utredaren skall vidare – efter Privatiseringskommissionens hörande och med förbehåll om regeringens godkännande – sluta de avtal som behövs.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna att Försvarets datacenter skall läggas ned,
2. bemyndiga regeringen att överlåta statens tillgångar och skulder i Försvarets datacenter till ett statligt eller privat ägt aktiebolag i enlighet med vad jag förordat (avsnitt 2).

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden lagt fram.

